

Ambrus Zoltán.

Nem tudok keserűség nélkül gondolni arra, hogy milyen semmitmondó és lélektelen szavakkal búcsúztatták Ambrus Zoltánt nemcsak a hivatalos gyászszónokok, de fegyvertársai és barátai is s hogy milyen közönnnyel kísérték utolsó útjára azok, akik kötelességből vagy részvétebből otthagyták meleg szobájuk és íróasztaluk kényelmét. A *Solus eris* költője azzal a finom, ironikus mosollyal hallgathatta és nézhette őket, mely annyiszor megragadott, ha arcképét láttam valahol; egy megértő bölcs mindent megbocsátó mosolyával, aki mindig méltóságán alulinak tartotta a törtétezt, a lármas vitát és harcot.

Valéryt olvasva, egy paradoxonnál önkéntelenül Ambrus Zoltán jutott eszembe: «Gondoljunk csak arra, hogy mi mindenre van szükség, ha három millió olvasónak akarunk tetszeni. És mégis kevesebb kell, mintha száz ember kizárólagos tetszését akarjuk kiérdemelni». Van-e valaki, akire ez annyira ráillene, mint Ambrusra, aki regényeiben és tanulmányjaiban egy pillanatig sem volt méltatlan önmagához és eszményeihez? Nem véletlenül történt, hogy éppen Flaubert regényét (*Madame Bovary*) fordította magyarra; lélekrokonság kapcsolta egymáshoz a minden impossibilitása dacára nyugtalan, önmagával elégedetlen francia regényíró és a vele sok tekintetben egyező lélekalkatú Ambrust. Ha franciának születik, Daudet, Maupassant, Boylesve neveivel együtt emlegetnék, olvasnák és idéznék, s halálakor olyan temetést rendeztek volna, mint Anatole France-nak. De magyarnak szüle-

tett, egy kis nemzet árva fiának: külföldön nem ismerhették meg s itthon, minden látszólagos rokonszenv és tárt kapu dacára hűvösség fogadta, langyos kedveskedés, mely rosszabb minden közönnnél. Ha nem ismerték volna el, remélni lehetne, hogy esetleg évtizedek múlva felfedezik, de így belekerül az irodalomtörténet holt lapjai közé, érettségi tétel lesz és kötelező olvasmány.

Mennyi élet és lélek volt benne, mennyi mozgékony és érdeklődés még hetvenegyesztendő korában is! Igaz: nem akarta megérteni és elfogadni ennek a kaotikus kornak az esztétikáját; a francia irodalom szerelmese nem tudott lelkesedni egy Proust, Gide, Claudel vagy Joyce alkotásáért, de figyelte, számontartotta őket s nem egyszer mutatott rá kíméletlen őszinteséggel, hogy mennyi sarlatanizmus és szemfényvesztés rejtőzik halhatatlannak kikiáltott alkotások mélyén. Ez a nyugodt élelátás, ez a szerzetesi szerénység, ez a lélekből kiáradó frissesség példaképpül szolgálhat a mai felületes, siető, lélektelen korban és ha száz emberben, ha tíz emberben kövételre talál, Ambrus Zoltán emelt fővel és megelegetetten mondhatja magáról az Isten előtt: «Non omnis moriar».

Just Béla.

Irodalmi est.

A Napkelet márciusi számában már megemlékeztünk arról a nagyszerű munkásságról, melyet a Székesfőváros Népművelésügyi Bizottsága mind nagyobb területen végez. E lelkes, önzetlen mozgalom immár tizedik esztendeje nyújt ezreknek lehetőséget az

önművelésre, kiváló művészek, esztétikusok bevonásával rövid időközökben kényelmes és szinte ingyen alkalmat ad szimfónikus hangversenyek, képzőművészeti előadások, könyvtárak, múzeumok, tárlatok látogatására s ez idő alatt nem egy ifjú magyar tehetséget segített karrierhez. De talán legszebb programja e bizottságnak, mely már másodízben találkozik a közönség meleg érdeklődésével: pódiumra vinni, személyesen megmutatni a mai magyar irodalom fiatal jeleseit. Milyen felbecsülhetetlen élmény az, mikor az olvasó találkozhatik is kedves írójával, költőjével! Kivált az ifjúságra hathat nemesítőn, ha leckének tanult költői szépségeket közvetlenül a szerzők szájából hall. A második irodalmi estén (március 5-én), midőn *Reményik* Sándor a pódiumra lépett, valóban «szünni nem akaró» tapsvihar zendült fel. Olyan taps volt ez, minőt rendszerint csak világjáró nagy művészek aratnak, méregdrága beléptidíjat fizető, elkényeztetett, pazarruhájú hallgatóság soraiban. E szokatlan tapsvihar kétszeresen bizonyítja, hogy szerényebb megjelenésű, halkabb közönség számára is megvannak az elragadtatás ritka pillanatai. Hogy Erdély ma is a miénk, itt láttuk igazán. Erdély ébresztő nagy költőjét ünnepelte elszakadt hazájával együtt az ifjúság.

Az Est másik nevezetessége *Sik* Sándor volt, a kiváló költő, a magyarországi cserkészmozgalom egyik megteremtője. Versek halmozása könnyen egyhangúvá tehet egy hangversenyt: az igazi versek, szerzőik s neves művészek tolmácsolásában, magukkal tudják ragadni a napi gondjaiban elfáradt közönséget is. Két különböző temperamentumú, versművészetű, gondolatvilágú költő s mégis egy testvér magyar érzésben, gondolatban:

a mai magyarság fiai, akik más és más költői fegyverekkel *egy* ügyért, a magyar földért és szépségért harcolnak. Egyéniségük már régóta benne él minden művelt magyar lelkében (a közönség rajongó megnyilatkozása igazolta ezt a rég kötött frigyet). *Ónody* Ákos, a Nemzeti Színház művésze és *Simonffy* Margot szavalóművésznő néhány Remenyik- és Sikvers előadásával felejthetetlen élménye volt a hallgatóságnak.

Az estet dr. *Alszeghy* Zsolt, tanár, kiváló tudós vezette be; mélyreható portrét adott Remenyik és Sik lírájáról.

Egyik fiatal énekesnő is feltűnt ez alkalommal: *Petri* Kató, a Magyar Kir. Operaház tagja. A Népművelési Bizottság egy újabb fiatal tehetséget juttatott benne szóhoz. Énekét *Turry* Peregrin, az Operaház művésze, a tudós pedagógus és zeneszerző kísérte zongorán. *Kóréh* Endre, az Operaház tagja, *Koudela* Géza, a Zeneművészeti Főiskola tanára, dr. *Faragó* Ferenc operaénekes értékes számai mellett feltűnt még a Katholikus Leányok Országos Szövetségének kórusa (*Sik* Sándor: *Sybillák* kórusa. Jelenet az «Advent»-oratóriumból), melyet *Abonyi* Tivadar, az Andrásy-uti Színház művésze tanított be. A hangverseny a tiszta művészet jegyében folyt le; a közönség úgy érezte magát, mintha templomban lett volna. Ennyi siker egy nemes vállalkozás második stációjánál reményre jogosít, hogy ezek az esték nélkülözhetetlen élményévé válnak nemcsak az ifjúságnak, hanem a nagyközönségnek is.

Hálás köszönet illeti meg dr. *Némethy* Károly tanácsnokot és dr. *Novágh* titkárt, akik új fórumot teremtettek a magyar közművelődésnek.

Erdélyi.